

**LR Zemkopības ministram
Kasparam Gerhardam**

2021. gada 03. jūnijā Nr. LPB-01/06-2021

Atklāta vēstule.

Biedrības **Latvijas Permakultūras biedrība**, **Ekodizaina kompetences centrs** un **Zaļā brīvība** aicina LR Zemkopības ministriju veidot zinātnē balstītu konstruktīvu komunikāciju ar sabiedrību par augu aizsardzības līdzekļu (AAL) jeb pesticīdu lietošanu un to ietekmi uz vidi un cilvēkiem, kā arī nodrošināt reālu bišu un citu apputeksnētāju aizsardzību.

Pēdējā laikā no Zemkopības ministrijas un Valsts augu aizsardzības dienesta publiski **izskanējušie emocionālie epiteti par pesticīdiem kā ‘zālītēm’, ‘vitamīniņiem’ un ‘vakcinām augiem’ ir kaitīgi** patiesas izpratnes sabiedrībā radīšanai par šo jautājumu. Aicinām pārtraukt apzināti maldināt sabiedrību un AAL lietotājus par “pareizas” lietošanas absolūto nekaitīgumu, jo Latvijā nav veikti pētījumi, kas pierādītu šādus apgalvojumus, kamēr daudzās ES valstīs veiktie **pētījumi apliecina AAL atliekvielu visuresamību¹ un kaitīgo ietekmi uz ekosistēmām² un cilvēku veselību³.**

Gan AAL lietošanas politikas veidotājiem, gan AAL lietotājiem skaidri jāapzinās, ka **jebkura AAL lietošana ir toksisku vielu emisija dabā**, kuras patiesā ietekme un mobilitāte ekosistēmās Latvijā netiek monitorēta. Atklāti komunicējot par AAL aktīvo vielu augsto toksicitāti un mobilitāti dabā, tiks pārtraukta AAL lietotāju maldināšana, kas ir novedusi līdz ne viena vien AAL lietotāja vieglprātīgai attieksmei pret jau eksistējošiem drošības noteikumiem, kā arī lauksaimniecības nozarē strādājošo pretestībai viņus pašus, apkārtējos cilvēkus un vidi sargājošu stingrāku AAL lietošanas drošības noteikumu pieņemšanai.

¹ Nesens pētījums Vācijā atklāj, ka pesticīdu pārklājums aptver visu valsti. Neviena no 116 testa vietām visā Vācijā nebija brīva no pesticīdu piesārņojuma. Vienā vietā tika atklāts 31 pesticīds. 162 paraugos tika analizētas 152 aktīvās pesticīdu vielas, no kurām 138 varēja saistīt ar lauksaimniecību (30% vairs nav atļautas). Attālumam līdz lauksaimniecības laukiem nebija lielas ietekmes uz rezultātu. Frieder Hofmann, Pestizid-Belastung der Luft, Umweltinstitut München e. V., 2020.

http://www.umweltinstitut.org/fileadmin/Mediapool/Aktuelles_ab_2016/2020/2020_09_29_Pestizid-Studie_Enkeltauglich/Studie_Pestizid-Belastung_der_Luft_UmweltinstitutM%C3%BCnchen_B%C3%BCndis_enkeltaugliche_Landwirtschaft.pdf

² Slienkās un augsnē analizētie pesticīdi ir arī plaša piesārņojuma rādītājs neapstrādātos biotopos. Autori uzsver vismaz viena pesticīda klātbūtni visās Francijas augsnēs (n = 180) un 92% slieku (n = 155) gan apstrādātās kultūrās, gan neapstrādātos biotopos (dzīvžogos, zālajos un labībā bioloģiskajā lauksaimniecībā). C. Pelosi, C. Bertrand, G. Daniele, M. Coeurdassier, P. Benoit, S. N'elieu, F. Lafay, V. Bretagnolle, S. Gaba, E. Vulliet, C. Fritsch, Residues of currently used pesticides in soils and earthworms: A silent threat?, Agriculture, Ecosystems and Environment 305 (2021) <https://hal.parisnanterre.fr/ECOSYS/hal-02968489v1>

³ Teizīrs un citi pārskatīja 151 (galvenokārt epidemioloģijas) pētījumus par pesticīdu iedarbību uz lauku iedzīvotājiem. Saskaņā ar rezultātiem, kas iegūti dažādos šajā analizē atlasītajos pētījumos, maksimālais attālums, kas nosaka lauksaimniecības emisiju ietekmi, varētu būt robežās no 25 līdz 3000 metriem. Dažos pētījumos konstatēta pozitīva saistība starp pesticīdu iedarbību un ietekmi uz veselību nelielos attālumos starp dzīvesvietu un laukiem (<100 m), savukārt citi novēro saistību daudz lielākos attālumos (<1000 m). Secināts, ka, pamatojoties uz šiem rezultātiem, šķiet, nav iespējams noteikt drošu dzīvesvietas attālumu no lauka, kas varētu nodrošināt cilvēku veselības aizsardzību. Raphaelle Teyssere, Guyguy Manangama, Isabelle Baldi, Camille Carles, Patrick Brochard, Carole Bedos, Fleur Delva, Assessment of residential exposures to agricultural pesticides: A scoping review, PLoS ONE 15(4), 2020

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32343750/>

Bišu un citu apputeksnētāju stāvoklis gadu no gada Latvijā pasliktinās, tai skaitā lauksaimniecības pesticīdu ietekmes rezultātā. MK noteikumos 2009. gadā tika iestrādātas normas apputeksnētāju aizsardzībai no AAL ietekmes (pašreizējos MK noteikumos nr.950 šīs normas iekļautas 19. un 20. punktā), bet jau no 2015. gada 20. punkts⁴ ir faktiski pārtraucis darboties un pat pēc vides organizāciju aicinājuma sakārtot MK noteikumu atbilstoši ES normatīvajiem aktiem⁵, ZM bezdarbība turpinās. Pēdējās dienās Zemkopības ministrijas izteikumi par sabiedrības šķelšanu⁶ ir veicinājuši dažādu lauksaimnieku viedokļu plašu atspoguļojumu presē, nonākot pat līdz publiskai atzīšanai, ka MK noteikumu nr.950 19. punkts⁷ (vienīgais, kas vēl kaut cik darbojas apputeksnētāju aizsardzībai), patiesībā faktiski netiek ievērots un tā izpildīšana netiek kontrolēta. Aicinām Zemkopības ministriju izmeklēt Valtera Brusa publiski izteikto atzīšanos⁸ par fungicīdu un insekticīdu maisījuma lietošanu iepriekšējos gados ziedošā rapsī. Ja Zemkopības ministrija akceptēs šo iespējamo 19. punkta noteikumu pārkāpumu, Latvijas Republikas likumdošanā vairs faktiski neeksistēs normas, kas aizsargātu bites un citus apputeksnētājus no lauksaimniecības pesticīdu ietekmes.

Aicinām Zemkopības ministriju:

- 1) publicēt informāciju par **katras AAL aktīvās vielas pārdošanas apjomiem** un to izmaiņām pa gadiem pēdējos 10 gados, kā arī uzsvērt katras aktīvās vielas toksicitāti un tās mazāk toksiskās alternatīvas;
- 2) uzsākt **plašāk lietoto un toksiskāko** AAL aktīvo vielu monitoringu vidē (virszemes un pazemes ūdeņos, augsnē, ekosistēmās);
- 3) uzsākt pesticīdu sānplūsmas (citiem vārdiem, noplūdes vai drifta) ierobežojošu pasākumu **atbalsta programmu izstrādi un ieviešanu** (piem., atbalstot īpaši ierīkotu laukmaļu buferjoslu veidošanu ar daudzgadīgu apaugumu);
- 4) veidot AAL lietošanu samazinošu un **bioloģisko lauksaimniecību atbalstošu lauksaimniecības politiku**;
- 5) publiski skaidrot, vai tiešām iepriekšējos gados, kad, saskaņā ar paša teikto, zemnieks Bruss lietojis fungicīdu kopā ar insekticīdu, visi rapša lauku **smidzinājumi notikuši tikai nakts laikā**, tādejādi nepārkāpjot MK noteikumu nr.950 “Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi” 19.punktu;
- 6) sakārtot MK noteikumus nr.950 atbilstoši ES normatīvajiem aktiem un ieviest AAL lietošanas drošības noteikumus, kuri **faktiski** aizsargā apputeksnētājus un vidi.

Lūdzu sniegt atbildi likumā paredzētajā kārtībā.

*vēstuli sagatavoja Ilze Mežniece,
biedrības “Latvijas Permakultūras biedrība” valdes locekle*

Latvijas Permakultūras biedrības valdes priekšsēdētājs

Elgars Felcis

Biedrības “Ekodizaina kompetences centrs” vadītāja

Jana Simanovska

Biedrības “Zaļā brīvība” valdes priekšsēdētājs

Jānis Brizga

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/241853#p20>

⁵ nevalstisko organizāciju vēstule LR Zemkopības ministrijai 2020. gada jūlijā https://52ef3162-206b-4c55-b206-a376b3858974.filesusr.com/ugd/8b6f1b_14f45ee54f094665a3d66d9b8b267102.pdf un ministrijas atbilde <https://drive.google.com/file/d/1vyPntaW9u7mxvPfKoyFkEWNInFSSTVLE/view?usp=sharing>

⁶ <https://www.zm.gov.lv/presei/zemkopibas-ministrija-nosoda-publiski-paustos-izteikumus-kas-pretnosta?id=12230>

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/241853#p19>

⁸ <https://www.db.lv/zinas/apvainojumi-loti-sapina-lauksaimniekus-502858>